[A14] SC

No. of Printed Pages: 02

Sardar Patel University

M. A. (Final) (External) Examination

Monday Date: 30/03/2015

Time: 10.30 A.M. to 01.30 P.M.

PAPER-V: SANSKRIT LITERATURE - SAN 505

Total Marks: 100

(१) उत्तररामचरितम्- भवभूतिः।
(२) रत्नावली- श्रीहर्षदेव।
(३) पञ्चरात्रम्- भासः।

પ્રશ્ન: ૧ (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે ત્રણ શ્લોકોનો અનુવાદ કરો: (૧૨)

१. अयं ते बाष्पौघस्त्रुटित इव मुक्तामणिसरो
विसर्पन्धाराभिर्लुठति धरणीं जर्जरकणः।
निरुद्धोऽप्यावेगः स्फुरदधरनासापुटतया
परेषामुन्नेयो भवति च भराध्मातहृदयः।।

२. अस्यैवासीन्महति शिखरे गृध्रराजस्य वास-
स्तस्याधस्ताद्वयमपि रतास्तेषु पर्णोटजेषु।
गोदावर्याः पयसि विततश्यामलानोकहश्री-
रन्तःकूजन्मुखरशकुनो यत्र रम्यो वनान्तः।।

३. नीवारौदनमण्डमुष्णमधुरं सद्यःप्रसूतप्रिया-
पीतादभ्यधिकं तपोवनमृगः पर्याप्तमाचामति।
गन्धेन स्फुरता मनागनुसृतो भक्तस्य सर्पिष्मतः
कर्कन्धूफलमिश्रशाकपचनामोदः परिस्तीर्यते।।

४. यदृच्छासंवादः किमु किमु गुणानामतिशयः
पुराणो वा जन्मान्तरनिबिडबद्धः परिचयः।
निजो वा संबन्धः किमु विधिवशात्कोऽप्यविदितो
ममैतस्मिन्दृष्टे हृदयमवधानं रचयति।।

५. दत्तेन्द्राभयदक्षिणैर्भगवतो वैवस्वतादात्मनो-
र्दृप्तानां दमनाय दीपितनिजक्षत्रप्रतापाग्निभिः।
आदित्यैर्यदि विग्रहो नृपतिर्मिधन्यं ममैतत्ततो
दीप्तास्त्रस्फुरदुग्रदीधितिशिखानीराजितज्यं धनुः।।

६. सम्बन्धस्पृहणीयताप्रमुदितैर्जुष्टे वसिष्ठादिभि-
र्दृष्ट्वापत्यविवाहमङ्गलविधौ तत्तातयोः सङ्गतम्।
पश्यन्नीदृशमिदृशे पितृसखं वृत्ते महावैशसे
दीर्ये कि न सहस्त्रधाहमथवा रामेण किं दुष्करम्।।

પ્રશ્ન: ૧ (બ) નીચેનામાંથી ગમે બે સસંદર્ભ સમજાવો: (૦૬)

१. दुर्जनोऽसुखमुत्पादयति।
२. पुटपाकप्रतीकाशो रामस्य करुणो रसः।
३. गुणाः पूजास्थानं गुणिषु न च लिङ्गं न च वयः।
४. तत्तस्य किमपि द्रव्यं यो हि यस्य प्रियो जनः।

પ્રશ્ન: ૨ ભવભૂતિની નાટ્યકલા વિશે વિસ્તૃત નોંધ લખો (૨૨)

અથવા

પ્રશ્ન: ૨ નીચેના વિશે સમીક્ષાત્મક નોંધ લખો (૨૨)

૧. છાયાસીતા દશ્યની અગત્યતા
૨. ગર્ભાંકનાટક પ્રસંગનું મહત્ત્વ

પ્રશ્ન: ૩ (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે બે શ્લોકોનો અનુવાદ કરો: (૧૦)

१. क्रोधेद्धैर्दृष्टिपातैस्त्रिभिरुपशमिता बह्नयोऽमी त्रयोऽपि
त्रासार्तास्त्विजोऽधश्चपलगणहृतोष्णीषपट्टाः पतन्ति।
दक्षः स्तौत्यस्य पत्नी विलपति करुणं विनुतं चापि देवैः
शंसन्नित्यात्तहासो मखमथनविधौ पातु देव्यै शिवो वः।।

२. भ्रूभङ्गे सहसोद्गतेऽपि वदनं नीतं परां नम्रता-
मीषन्मां प्रति भेदकारि हसितं नोक्तं वचो निष्ठुरम्।
अन्तर्बाष्पजडीकृतं प्रभुतया चक्षुर्न विस्फारितं
कोपश्च प्रकटीकृतो दयितया मुक्तश्च न प्रश्रयः।।

३. शीतांशुर्मुखमुत्पले तव दृशौ पद्मानुकारौ करौ
रम्भागर्भनिभं तथोरुयुगलं बाहू मृणालोपमौ।
इत्याह्लादकराखिलाङ्गि रभसान्निःशङ्कमालिङ्ग्य मा-
मङ्गानि त्वमनङ्गतापविधुराण्येह्येहि निर्वापय।।

४. सव्याजैः शपथैः प्रियेण वचसा चित्तानुवृत्याधिकं
वैलक्ष्येण परेण पादपतनैर्वाक्यैः सखीनां मुहुः।
प्रत्यापत्तिमुपागता न हि तथा देवी रुदत्या यथा
प्रक्षाल्येव तयैव बाष्पसलिलैः कोपोऽपनीतः स्वयम्।।

પ્રશ્ન: ૩ (બ) રત્નાવલીના ગ્રંથકર્તૃત્વ વિશે નોંધ લખો (૨૦)

અથવા

પ્રશ્ન: ૩ (બ) નીચેના વિશે સમીક્ષાત્મક નોંધ લખો. (૨૦)

૧. વાસવદત્તાની કામપૂજા
૨. વેશપરિવર્તન દૃશ્યની અગત્યતા

પ્રશ્ન: ૪ (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે એક શ્લોકનો અનુવાદ કરો. (૦૫)

१. प्राणाधिकोऽस्मि भवता च कृतोपदेशः
शूरेषु यामि गणनां कृतसाहसोऽस्मि।
स्वच्छन्दतो वद किमिच्छसि किं ददानि
हस्ते स्थिता मम गदा भवतश्च सर्वम्।।

२. कृता नीला नागाः शरशतनिपातेन कपिला
हयो वा योधो वा न वहति न कश्चिच्छरशतम्।
शरैः स्तम्भीभूता शरपरिकराः स्यन्दनवराः
शरैश्छन्ना मार्गाः स्त्रवति धनुरुग्रां शरनदीम्।।

પ્રશ્ન: ૪ (બ) નીચેનાંમાંથી ગમે તે બે સસંદર્ભ સમજાવો. (૦૫)

१. कुलं चारित्रहीनेन पुरुषेणेव दह्यते।
२. संसृष्टोऽपि वयस्यभावसदृशं तुल्यं वयो रक्षति।
३. न्यस्तशस्त्रं हि को हन्यादर्जुनं पितरं स्मरन्।
४. रूपेण स्त्रियः कथ्यन्ते। पराक्रमेण तु पुरुषाः। तत् पराक्रमोऽस्याभिधीयताम्

પ્રશ્ન: ૫ ભાસકાલીન સમાજવ્યવસ્થા વિશે વિસ્તૃત નોંધ લખો (૨૦)

અથવા

પ્રશ્ન: ૫ પંચરાત્રનું આધારસ્થાન જણાવી નાટ્યકારે કરેલા નાટ્યગત ફેરફારો વિશે ચર્ચા કરો (૨૦)

* * * * *